

HARMINC ÉV

1974. augusztus 23-án az ország népe és vele együtt a mi unitárius egyházunk is örömmel ünnepelte a fasiszta uralom felszámolásának harmincadik évfordulóját.

Akik azóta születtek, vagyis egyháztagjaink egy része nem is látta, csak hallotta, milyen pusztítást vitt véghez hazánkban a közel négy évig tartó háború. A Bukarestben megszervezett fegyveres felkeléskor iparunk jelentős része romokban hevert, mezőgazdaságunk gondozatlan volt, az ország hadszíntérré vált. Csak miután a Tudor Vladimirescu hadsereg a szovjet haderő oldalán megtisztította hazánkat, és útjában más országokat is, a visszavonuló német fasisztáktól, azután indulhatott meg az újjáépítés. És nem a régi földesúri-burzsóa Románia épült újjá, hanem helyét a szocialista Románia, a dolgozók hazája, a román nemzet és az együttélő nemzetiségek otthona foglalta el.

A népi erők, élükön a kommunista párttal, megszüntették az idegen monarchiát, s Románia előbb népköztársasággá, majd szocialista köztársasággá alakult. Az államosítás a nép kezébe adta a termelőeszközöket, s az ipar a nemzetgazdaság vezető ága lett. A mezőgazdaság is a termelőszövetkezetek útján a szocializmus irányába fejlődött, a parasztság felzárkózott társadalmunk vezető osztálya, a munkásság mellé. Az értelmiség számára a termelőerők ugrásszerű fejlődése, a tudományos kutatás és a művészi alkotás anyagi alapjainak megteremtése addig ismeretlen távlatokat nyitott. A vallásszabadság alkotmányba iktatása, az egyházaknak nyújtott állami támogatás egyenjogúságot, együttműködést hozott a különböző felekezetek között. Harminc év elteltével a szocialista Románia nemcsak belsőleg alakult át gyökeresen, hanem világszerte megbecsülést vívott ki magának, és kezdeményezőjévé vált az államok közötti békének, barátságnak, társadalmi berendezkedésüktől függetlenül.

Az országépítő munkából a mi unitárius híveink is kiveszik részüket munkahelyükön, erőikhez mérten; mindnyájan ünnepelünk. Egyházunk szolgálata nemcsak Isten országának megvalósítására irányul, hanem földi otthonunk szépítéséhez is vezet. A nagy nemzeti ünnep alkalmával püspökünk, dr. Kovács Lajos a Köztársaság Csillagrendjének harmadik osztályát és a „Románia fasiszta uralom alóli felszabadítása 30. évfordulója“ alkalmából kiadott emlékérmét nyerte. Ez utóbbi kitüntetésben részesült még dr. Barabássy László és dr. Mikó Imre főgondnok, dr. Erdő János főjegyző, Sebe Ferenc előadótanácsos, Nagy Béla és dr.

Szász Dénes tiszteletbeli esperes, valamint Kolcsár Sándor esperes-lelkész. Munkánkban serkentően hat az állam részéről jövő elismerés.

Az elismerés a felsoroltakon át az egyház egyetemének szól, és a negyedik évtized küszöbén további erőfeszítésekre kötelez.

Ennek jegyében fogalmazta meg Képviselő Tanácsunk ünnepi üzenetét, amelyet Nicolae Ceaușescu, első köztársasági elnökünknek küldött és amelyet az alábbiakban teljes egészében közlünk olvasóinkkal:

Elnök Úr!

A Románia Szocialista Köztársasági Unitárius Egyház Képviselő Tanácsa folyó év augusztus 14-én ünnepi ülésre ült össze Kolozsváron arra emlékezve, hogy hazánk három évtizeddel ezelőtt szabadult fel a fasiszta uralom alól. Tanácsülésünk az egyház vezetősége, lelkesi kara és a hívek nevében lelkes örömet és meglegedését fejezi ki Nagyméltóságodnak 1974. augusztus 23-a alkalmából.

Üdvözljük Önt, mint a harminc éve lezajlott események cselekvő részesét, mint a három évtized folyamán aratott győzelmek szervezőjét, most pedig mint a szocialista Románia első köztársasági elnökét és egyben a Szocialista Egységfront elnökét is.

Teljes tudatában vagyunk annak, mit jelent az elmúlt harminc esztendő, hiszen ragyogó jövőnk felé nyitotta meg az utat a román nép számára.

Büszkék vagyunk nemzetgazdaságunkra, az ipar, a mezőgazdaság és a kereskedelem fejlődése során elért eredményekre, valamint az ország társadalmi élete és művelődése terén bekövetkezett sikerekre. Általuk a román nép a társadalmi és a gazdasági haladás újabb lépcsőfokaira emelkedik szüntelenül.

Teljes mértékben értékeljük az államvezetés külpolitikáját; ennek eredményeképpen kapcsolatba léptünk a világ majdnem minden országával, tekintet nélkül politikai és társadalmi rendszerükre.

Nemkevésbé örvendünk, hogy az együttélő nemzetiségek kérdése megoldást nyert, s hazánk valamennyi fia, nemzeti vagy vallási hovatartozásától függetlenül, sokoldalúan fejlett szocialista társadalmunk építésében egyesült. A vallásszabadság megvalósulását is hangsúlyoznunk kell, melynek áldásaiban a mi unitárius egyházunk is részesült. Mély meglegedésünkre szolgál, hogy egyházunk részt vesz a Szocialista Egységfront munkásságában, amely Nagyméltóságod bölcs vezetése alatt újabb lehetőségeket nyújt számunkra, hogy lankadatlan erőinkkel hozzájáruljunk az új élet teremtéséhez közös hazánkban, Románia Szocialista Köztársaságban.

Ezekkel az érzésekkel ünnepeljük a harmincadik évfordulót — együtt az ország valamennyi polgárával. Meggyőződésünk, hogy hazánk új győzelmeket fog aratni a modern Románia megteremtése, a béke és a népek közötti megértés terén.

Éljen és virágozzék drága hazánk, Románia Szocialista Köztársaság!

Dr. KOVÁCS LAJOS püspök

Dr. MIKÓ IMRE főgondnok

TANULMÁNYOK

AZ ISTENTISZTELET ALKOTÓELEMEI

Mielőtt a címben megjelölt problémával foglalkoznánk, próbáljunk választ keresni erre a kérdésre: Mi az istentisztelet?

A kereszténységet megelőző vallások istentiszteletét a theurgia jellemezte, az a hit, hogy bizonyos kultikus cselekmények végrehajtása által az ember befolyásolhatja az istenek akaratát s azt a maga kívánsága szerint megváltoztathatja. A zsidó nép vallása ebben a tekintetben is egy magasabb fejlődési fokot jelent. A kultusz Jáhvé és a zsidó nép közötti szövetség kifejezője, melyben Isten az ő választott népétől feltétlen hűséget és engedelmességet kíván.

Jézus új megvilágításba helyezte az Isten és ember viszonyát. Az Ószövetség szolgálai félelme helyébe a gyermeki bizalmat és szeretetet, a törvény betűje helyébe a lélek szabadságát tette. Isten a mi Atyánk, aki szellemi valóság, s őt csak „lélekben és igazságban“ közelíthetjük meg. Az istentisztelet formájával azonban sem Jézus, sem közvetlen tanítványai közelebből nem foglalkoztak. A keresztények istentisztelete mégis elég korán kialakult, mivel az első gyülekezetek zsidó és pogány eredetűek voltak, mind a zsidó, mind a pogány istentiszteletből átvettek bizonyos cselekményeket és részeket.

A zsidó-keresztény istentisztelet kezdetben az ószövetségi liturgiához ragaszkodott. ApCsel 3, 1—2-ben és 5, 12-ben olvassuk, hogy kezdetben a keresztények is részt vettek a jeruzsálemi templomban tartott istentiszteleten és ott a „Salamon tornácában“, a templom egyik előcsarnokában imádkoztak. De részt vettek szombatoként a zsinagógai istentiszteleten is, amely, eltérően a templomi kultusztól, írásmagyarázatból, imádságból és zsoltáreklésből állott. Később ezeket a formákat átvették és keresztény tartalommal töltötték meg.

A pogány-keresztény gyülekezetek életében az istentisztelet sokkal önállóbban fejlődött. Az alkotóelemek itt is az ének, ima és beszéd vagy írásmagyarázat voltak (Kol 3,16). Bár szó van arról, hogy a tanításban kiválóbbak vezetőivé lettek az istentiszteletnek (presbiteros, episcopos, 2Tim 2,2), azért általában az egyetemes papság elve alapján állottak, s az asszonyokon kívül bárki nagykorú előállhatott a gyülekezetben imádsággal és tanítással (1Pt 2,9).

A keresztény istentisztelet formái és főbb elvei tehát már az apostoli korban megállapítást nyertek. A folyamat azzal kezdődött, hogy az úrvacsorát elválasztották a szeretetvendégségtől, melyet egyre ritkábban gyakoroltak. Az úrvacsora az istentisztelet középpontjába került, s